Teknologiateollisuus

LAUSUNTO
24.10.2017

Mervi Karikorpi

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto
sari.kuitunen@eduskunta.fi

Asia: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+106/2017

Teema: *Työvoiman kohtaanto-ongelma. Miten Teknologiateollisuus ry näkee työvoiman kohtaanto-ongelman ja työvoiman saatavuuskysymyksen ICT- ja elektroniikkateollisuudessa? Esim. tarvitseeko alan osaamisvaje nopeita rekrytointeja EU:n ulkopuolelta ja onko syytä vähentää tai poistaa tarveharkinta ko. alalta?*
****

Teknologiateollisuuden henkilöstömäärä ja rekrytointien määrä kasvussa

Teknologiateollisuuden työllistää Suomessa suoraan 296 000 henkilöä (30.6.2017). Koko teknologiateollisuuden henkilöstömäärä Suomessa kääntyi kasvuun vuonna 2015. Henkilöstömäärän kasvun odotetaan jatkuvan tänä vuonna. Rekrytointeja tehtiin teknologiateollisuudessa tammi-kesäkuussa 22 600 henkilöä, kun viime vuonna rekrytointeja oli kaikkiaan 28 500. Arvioimme, että rekrytointeja tehdään tänä vuonna yli 40 000.

Teknologiateollisuuden päätoimialoista tietotekniikka-alan ja suunnittelu- ja konsultointialan henkilöstömäärä Suomessa on kasvanut vuodesta 2010 lähtien joka vuosi. Kun elektroniikka- ja sähköteollisuuden henkilöstömäärä on rakennemuutoksen johdosta vähentynyt Suomessa noin 20 000 hengellä vuosina 2008 – 2016, tietotekniikka-alan henkilöstömäärä on vastaavana ajanjaksona kasvanut 11 000 hengellä ja suunnittelu- ja konsultointiala 7 000 hengellä. Myös elektroniikka- ja sähköteollisuuden sisällä on toimialoja, joissa henkilöstömäärä kasvaa. Esimerkiksi terveysteknologia-ala työllistää Suomessa jo runsaat 10 000 henkeä. Henkilöstömäärä on alalla kasvanut viime vuosina noin 1 000 hengellä vuodessa.

Teknologiayritysten rekrytointivaikeudet lisääntyneet

EK:n heinäkuussa 2017 tekemän suhdannebarometrikyselyn perusteella teollisuuden aloilla rekrytointiongelmat ovat vuoden alusta kasvaneet. Erityisesti teknologiateollisuuden aloilla jo 18 prosenttia vastanneista alan yrityksistä kertoi osaajavajeen rajoittavan kasvua, kun viime vuoden lopussa näin ajatteli alle 10 prosenttia vastanneista.

Työvoiman kysyntä ja hakijoiden osaaminen eivät kohtaa. Teknologiateollisuudessa eniten on vajetta korkeakoulututkinnon suorittaneista ICT-osaajista (ohjelmistot, robotiikka, sulautetut järjestelmät, tekoäly, tietoliikenne, jne.) sekä laaja-alaisemmista digitaitajista, jotka osaavat soveltaa digitaalisia teknologioita asiakastarpeita vastaavasti. Teknisen ja tietojenkäsittelyn osaamisen ohella yritykset hakevat esim. palvelumuotoiluosaamista, käyttäjäkokemukseen ja asiakashallintaan liittyvää tietotaitoa ja kokemusta asiakassektorin liiketoiminnasta.

Teknologiateollisuus

LAUSUNTO
24.10.2017

Mervi Karikorpi

Ohjelmisto-osaajia tarvitaan ICT- ja elektroniikka- ja sähköteollisuudessa ja myös muilla teknologiateollisuuden päätoimialoilla ja koko yhteiskunnassa. Viimeaikaisissa selvityksissä (Pekka Neittaanmäki/Jyväskylän yliopisto, 2017; Tivia ry, 2017; Suomen tekoälyaika -raportin julkistamistilaisuus 23.10.2017) on arvioitu, että Suomessa tarvitaan heti 10 000 ohjelmistoammattilaista lisää. Teknologiateollisuus pitää tätä oikeansuuntaisena arviona. Osaajia ja osaamista tarvitaan kiihdyttämään yritysten ja elinkeinoelämän uudistumista ja talouskasvua digitalisaatiota hyödyntäen.

Suunnittelu- ja konsultointiala on vastaavasti arvioinut, että vajetta syntyy vuosittain 1 000 – 1 600 osaajan verran, mikäli teknisten alojen korkeakoulutuksesta valmistuvien tai ulkomailta Suomeen muuttavien tekniikan alan osaajien määrät eivät kasva nykyisestä.

Myös tuotannon työntekijöitä koskevat rekrytointivaikeudet ovat yleistyneet teknologiateollisuudessa. Rekrytointivaikeuksista raportoivat usein kasvavat pk-yritykset. Osaajien kysyntä on kasvussa, kun tilauskannat ovat parantuneet. Myös eläköityminen lisää valmistavan sähköteknisen teollisuuden, kone- ja metallituoteteollisuuden ja metallien jalostuksen ammattiosaajatarvetta.

Teknologia-alojen ammatillisesta koulutuksesta vuosittain valmistuvien määrä ei nykyisellään riitä vastaamaan teknologiateollisuuden rekrytointitarpeisiin. Muuntokoulutukset ja räätälöidyt täydennyskoulutustyyppiset ratkaisut ovat olleet tärkeitä rekrytointikeinoja teknologiayrityksille jopa hitaan kasvun vuosina.

Tässä vaiheessa on vielä vaikeaa arvioida, miten ammatillisen koulutuksen reformin toteutus tulee lähivuosina vaikuttamaan teknologiateollisuuden osaajien saatavuuteen. Tärkeää olisi saada osaamisperusteisuus, osatutkinnot, joustavat aloitusmahdollisuudet ja tiivis yritysyhteistyö toteutettua käytännössä. Rahoitusmallin on mahdollistettava laadukas teknologia-alojen opetus ja oppimisympäristöt. Huolestuttavaa on, että Teknologiateollisuus ry:n, Kemianteollisuus ry:n ja Metsäteollisuus ry:n koulutuksenjärjestäjille tekemän kyselyn mukaan noin neljännes vientiteollisuusalojen ammatillista koulutusta tarjoavista oppilaitoksista kertoi harkitsevansa kyseisen koulutustarjonnan lopettamista tai leikkaamista.

Elinkeinorakenteissa ja markkinoilla tapahtuvat nopeat muutokset vaikuttavat merkittävästi osaajatarpeisiin. Lounais-Suomen positiivinen rakennemuutos on hyvä esimerkki tapauksesta, jossa osaajatarpeisiin vastaaminen edellyttää uudenlaisia, kansallisia toimia.

Myös tekoälyn kaltaiset teknologiat muuttavat nopeasti arvoverkkoja ja osaamis- ja osaajatarpeita. Pekka Ala-Pietilän johtaman tekoälytyöryhmän raportissa todetaan, että Suomen talous voisi seuraavan kymmenen vuoden aikana kasvaa 3 % vuodessa, mikäli Suomi yltää tekoälyn soveltamisessa kärkimaiden joukkoon. Tämä edellyttää nopeita toimia myös osaajien saatavuuden varmistamiseksi.

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Teknologiateollisuus

LAUSUNTO
24.10.2017

Mervi Karikorpi

Edellä kuvatun kaltaiset muutokset teknologiayritysten toimintaympäristössä korostavat entisestään jatkuvan oppimisen ja työelämän ja koulutusjärjestelmän yhteistyön merkitystä. Koulutus- ja kasvupalvelujen on pystyttävä joustavasti ja tehokkaasti tukemaan yritysten ja henkilöiden omia investointeja uudistumiseen, jatkuvaan oppimiseen ja tarvittaessa uudelleen kouluttautumista ja ammatinvaihtoa.

Suomesta vetovoimainen innovaatio- ja kokeiluympäristö; Saatavuusharkinnan poistoa laajennettava teknologiateollisuuden aloilla

Teknologiateollisuus pitää hyvänä Tutkimus- ja innovaationeuvoston 2030 visiota Suomesta vetovoimaisimpana ja osaavimpana innovaatio- ja kokeiluympäristönä.

Näkemyksemme on, että vision toteuttaminen edellyttää muun muassa selkeää strategiaa ja aktiivisia toimia teknologia-alojen huippuosaajien ja kasvuyrittäjien houkuttelemiseksi Suomeen. Työvoiman tarjonta ja osaajien merkitys kasvuekosysteemien synnyttämiselle on nostettava toden teolla asialistalle. Osaajien puute on talouskasvun este. Osaajien ja rekrytoivien yritysten näkökulmasta on oleellista, että lupaprosessit ovat nopeita ja sujuvia. Myös Suomessa tutkinnon suorittaneiden ulkomaisten osaajien työllistymistä Suomessa on parannettava yritysten ja korkeakoulujen/oppilaitosten yhteistyönä.

Teknologiateollisuus katsoo, että tarvittavan osaamisen taso teknologiateollisuuden tehtävissä tulee nousemaan. Saatavuusharkinnan poisto tulisikin laajentaa koskemaan kaikkia ICT- ja elektroniikkateollisuuden sekä myös muiden teknologiateollisuuden päätoimialojen ammattitaitoa vaatia tehtäviä. Tarvittaessa tämä voitaisiin toteuttaa aluksi määräaikaisena kokeiluna, jonka kuluessa sen vaikutuksia arvioidaan.

TEKNOLOGIATEOLLISUUS RY

Mervi Karikorpi
Innovaatiojohtaja, FL